KUR'AN

Kur'an-ı Kerim'in özel adıdır. Kendi bünyesinde birkaç adına daha yer veren tanrısal kitap, en çok Kur'an adını kullanmaktadır. Bu ad Kur'an'da tam 70 kez geçmektedir.

Kur'an kelimesinin etimolojisi de hayranlık verici bir tablo sergiler. Arap dili lügatları Kur'an kelimesi için 2 kök göstermektedir. Bunlardan biri okumak anlamındaki kıraat, ikincisi toplamak anlamındaki 'kam' köküdür. Bu iki kök birlikte düşünüldüğünde bunlardan türemiş bulunan Kur'an sözcüğünün anlamı, 'okunacak şeyleri toplayan kitap' olacaktır. Bu anlam, Kur'an'a ad olabilecek en güzel anlamdır.

Kur'an, ilk emri olan "Oku!" anlamındaki kelimeyle aynı kökten bir ad taşıyarak okumaya ve ilme en büyük değeri verdiğini göstermektedir. Birçok inceliği ve gerçeği topladığı için de toplamak anlamındaki bir köke dayanması ayrı bir hikmet sergiler. Kur'an, bu adının geçtiği ayetlerde şu temel özelliklerine dikkat çeker: O; insanlığa doğruyu ve güzeli gösteren bir kitaptır, hayat veren kitaptır. Bu yüzden onun bir adı da nurdur.

Kur'an'ın ışık ve aydınlık oluşu onunla Güneş arasında bir mukayesenin yapılmasına sebep teşkil etmiştir. Gerçekten de beden-madde varlığımız için Güneş neyse, ruh varlığımız için Kur'an odur. Seyyid Ahmed Hüsameddin (ölm.1925), Kur'an-Güneş karşılaştırmasını en güzel yapanlardan biridir. Eserinin bu noktaya ilişkin birkaç satırını sadeleştirerek ve kısmen özetleyerek alıyoruz:

"Güneş, eşyanın hayatı üzerine bir etken ve mutlak feyz (akım) kaynağı olduğu gibi Kur'an da hayat üzerine bir mukayyet feyz ve sonsuz hayırdır... Güneş, eşyaya olan görünür etkisiyle cisimlerdeki bu etkiyi açıkça gözler önüne çıkarır. Kur'an ise etkisini, eşyada-

ki incelik ve mânâları göstermek suretiyle ortaya koyar. Güneşten gelen hayra ilişkin enerji açık ve maddî, Kur'an'dan gelen erdirici enerji manevîdir. Birincisi, cisim ve bedende intizamı sağlar, ikincisi ise ruhlarda yükselme vücuda getirerek evren ve hayatın sırrına ulaşmayı temin eder."

"Güneşin etkisi nüzûlî (iniş yoluyla iş gören) olup madde ve beden oluşturmaktır; Kur'an'ın etkisi urûcî (yükseltici, yukarı çekici) olup ruhun keşfi ve ruhsal sırların açılması yönündedir. Bu kavsin ikisi de insanın tekâmülüne hizmet eder. Birinci kavs (yay) insan bedeninin inşa ve devamım, ikinci kavs insana özgü özelliklerin elde edilmesini sağlar..." (Ahmed Hüsameddin, *Mezâhiru'İ-Vücûd*, 40)

Kur'an, derin derin düşünülmek üzere indirilmiştir. Bir müjde ve uyarmadır; insanlık tarihinin en ibret verici olay ve hatıralarını bünyesinde barındırmaktadır; içinde hiçbir kuşku ve çelişme yoktur. İç dünyası kararmış, katı kalpli, merhametsiz, sevgiden yoksun insanlar Kur'an'ı gereğince anlayamazlar. O, insanlara bir rahmet ve şifadır. Bütün insanlar ve cinler biraraya gelseler onun en küçük bir suresini bile vücuda getiremezler. O, insanları zora ve çıkmaza sokmak için gelmemiştir. Onun önceden hazırlanmış bir kitap halinde toptan gelmeyip, hayatın icaplarına göre, belli olayların ardından parçalar halinde gelmesinin sayısız hikmetleri vardır. Geçmiş toplulukların tartışmaya boğdukları birçok konuya o açıklık getirmektedir. O, bu yönüyle, bir tashih edici (Müheymin) kitaptır.

Hz. Peygamber, Kur'an'ın, daha önceki vahiy ürünlerine karıştırılan şeyleri ayıklamadaki rolüne dikkat çekerken onu emin (güven unsuru, ölçü) olarak tanıtıyor ve şöyle diyor:

"Kur'an, kendinden önceki tüm kitaplar üzerine bir emindir." (Buharı, fedaailu Kur'an, 1; tefsiru Mâide, 1)

Bu demektir ki, eski vahiy ürünlerinin gerçekliğini biz, Kur'an'ın hakemliğinde tespit edebiliriz. Çünkü onlar, insanoğlu tarafından büyük ölçüde tahrif, hatta tahrip edilmişlerdir. Onlara karıştırılan eğrilerin ayıklanması emin bir ölçüye ihtiyaç gösterir ki, o da Kur'an'dır.

Kur'an, şiirin çok üstünde bir kelamdır. Onun, öksüz, yetim ve ümmî bir peygambere indirilişinin sayısız hikmetleri vardır.

Onu sadece dünyalılar değil, diğer planlardaki varlıklar da dinlemiş ve mutlu olmuşlardır. O, insanların rahat anlaması için kolaylaştırılmıştır. Allah onu Rahman sıfatının bir görünümü olarak, insanlığa öğretmiştir. O, insandan başka hiçbir varlığın taşıyamayacağı ağır bir emanettir. Evrenin hafızasında (Levh-i Mahfuz'da) korunmaktadır. O, Hz. Peygamber'in hitap ettiği çekirdek toplum rahat anlasın diye Arapça indirilmiştir.

Kur'an, esrarlı Arap dilinin erişilmezliğinden kaynaklanan güzelliklerle tanrısal kelamın zaman üstülüğünden kaynaklanan muhteva güzelliklerinin birleşmesinden oluşan bir fıtrat mucizesi sergiler. Buna, Kur'an'ın i'cazı denir. Bu i'caz, Bakıllânînin ifadesiyle, "dilsizleri konuşturmak, yaralıları iyileştirmek, ölüleri diriltmek, asayı ejderhaya çevirmekten daha anlamlı ve yücedir... Eğer Mekke putperestlerinin idrak çapları bu i'cazdaki söz ve muhteva eşsizliğini anlayabilseydi Hz. Muhammed ile uğraşmaya vakitleri kalmazdı." (Bakıllanî; *el-Beyân,* 26-28) Bu i'caz, zamanın üstüne çıkmanın ta kendisidir ki, her yer ve devirde insanı aşan bir anlamlar evreni şeklinde belirir. Hz. Peygamber şöyle diyor:

"Bu Kur'an, 7 harf (lehçe, beyan tavrı) üzere indirilmiştir. Her harfin bir zahiri (dışı), bir bâtını (içi), bir haddi (varış yeri), bir matlaı (doğuş yeri) vardır."

Bu hadisi açıklarken Seyyid Alınıed Hüsameddin şöyle yazıyor: "Bu 7 harfe mevâkı'un nücûm (yıldızların doğuş-batiş noktaları, burçlar, seyir yolları) denir. Bunların her biri, Kur'an'ın mânâsını ortaya çıkaran ışıklı bir aynadır. Kur'an'ın mânâsının bu vasıta ve usulle ortaya çıkmasına telâubu hurûf (harflerin güzellik sergileme yarışı) usûlü denir,"

"Harflerin her birinin zahir, bâtın, had, matla gibi dörder yüzü olduğundan 7 harf 28'e ulaşmış olur. Kur'an dilinde bu 28 harf, 28 müteşâbih kelimeye denk düşmektedir. Bu müteşâbih kelimeler Kur'an'da nebi veya resul adıyla 28 peygamber olarak yer almıştır. Müteşâbih kelimelerin ne olduğunu Kur'an'ı anlayıp anlatan kemal ehlinden öğreniriz. Ayrıca, aşağı ve yukarı burçlardaki harfler ile bunların içerdikleri mânâ inceliklerini de yine kemal ehlinden öğrenebiliriz. Mânâ budur. Mânâ, lafız ve tercüme değildir."

"Harfler, lafızların delâlet ettiklerini bildirmeye nasıl bir araç-

sa, müteşâbih kelimeler de mânânın ortaya çıkarılmasında birer araçtır. Mânânın harfleri, müteşâbih kelimelerdir. Mânâ geniş olduğundan 28 müteşâbih kelime onun harfleri haline getirilmiştir. İbrahim, Musa, İsa vs. birer mânâ harfi, yani müteşâbih kelimedir. Bu kelimelerin (yani peygamberlerin) her biri Allah ile kul arasında olan mânâyı kula inzal (indirme) suretiyle yansıtır ve kuldan Allah'a salih amel şeklinde yükseltir."

"Kur'an, tebliğ yönünden nüzul (iniş), amel ve itikat yönünden urûcdur." (Ahmed Hüsameddin; age. 2)

Kur'an'la insan arası diyalog:

Kur'an'la insan arası diyalog konusunda üzerinde en çok durulan noktalardan birkaçını verelim:

1. Kur'an, Hz. Peygamber'e ve Kur'an'a ulaşacak herkese bir uyarı olsun diye vahyedilmiştir:

De ki, 'Bu Kur'an bana vahyolundu ki onunla sizi ve ulaştığı herkesi uyarayım." (En'am, 19)

Bu demektir ki Kur'an, tüm insanlığa sürekli hitap edecektir. Onun mesajı, vahyedildiği zaman ve ilk muhatabı olan toplumla kayıtlı değildir. Peygamberliğin bitirilmiş olmasının bir anlamı da budur.

En'am 19'dan çıkan ikinci önemli mesaj şudur: Kur'an uyarısından sorumlu tutmak için Kur'an'ın ulaştırılması, dinletilmesi, anlatılması gerekir. Müfessir Elmahh'nın, bu ayeti açıklarken kullandığı ifade şudur:

"Kur'an'ın **baliğ** olmadığı, kulaklarına erişmediği kimseler muahaze olunamaz."

Bu gerçek de bize gösterir ki tebliğ yani vahyin beyyinesini insana ulaştırmak, imanın esaslarından biridir. Bu yapılmadan insanları itham ve tekfire yeltenmek, onlan cehennemle tehdit etmek Kur'an dışı, insanlık dışıdır, zulümdür; Allah'ın buyruklarına ve iradesine terstir.

En'am 19'un bize yönelttiği üçüncü uyarı da şudur:

Hz. Muhammed'in tüm uyarılan ve onun adına yapılacak tüm uyarılar Kur'an'dan onay almak zorundadır. Kur'an'dan onay alamayan herhangi bir devirdeki herhangi bir uyarının Hz. Muhammed'in peygamberliğine iliştirilmesi mümkün değildir.

Kur'an, Allah'ın berisinden veya Allah'ın dışında birileri tarafından uydurularak kutsallaştınlan bir söz değildir. O, uydurma bir hadis de değildir: (10/37; 12/111)

Kur'an böylece, mucize bir dokunuşla, din meselesinde onun mesajını karartma aracı yapılacak uydurma hadislere ve o uydurmalar yüzünden mesajın başına gelecek sıkıntılara dikkat çekmiştir. Tanrısal mesaj, gözümüzde ve vicdanımızda bir kez daha ihtişam kazanıyor. Tanrı adına uyarı, O'nun tartışma ve tahriflerden arınmış kitabıyla olacaktır. O kitap dışındakilerin 'uydurulmuş olmamak' gibi bir niteliği asla yoktur. Ve bu niteliği taşımayan hiçbir söz ve metnin Allah'ın dini adına bağlayıcılığı söz konusu edilemez. O söz ve metinlerden ancak 'tarihsel doküman' ve beşerî malzeme olarak yararlanabiliriz. Bu yararlanma dahi Kur'an'ın denetiminde olmak zorundadır. Aksi halde, din adına yine sıkıntıya düşeriz.

İnsanoğlu, Allah'a ilişkin niteliklerin Kur'an çerçevesinde tutulmasından ve sadece Kur'an'da tanıtılan Allah'ın ilah yapılmasından sürekli ve derin biçimde rahatsız olacaktır:

insanoğlu istemiştir ve isteyecektir ki Allah'a sürekli kendi anlayışına, idrakine, geleneklerine, ecdat ve tarihten gelen tabularına yaraşır ve yakışır sıfatlar verilsin ve Tanrı sadece Kur'an'da tanıtılanla sınırlı kalmasın. Kur'an'da tanıtılan Tanrı, bilinip hürmet görsün ama O'nun yanında-yöresinde (min dûnihi) ikincil, üçüncül... alt-ilahlar da olsun. Bu ilahlar, yedek ilahçı mantığa (şirk mantığı) göre Allah ile insan arasında yaklaştıncı (39/3) ve şefaat edici (10/18) bir rol oynayacaklardır. Bunlar kişi (özellikle ecdat ve putlaştırılan din temsilcileri) olabileceği gibi eşya, tabiat kuvveti, kavram, kurum, hatta insanın ibadetleri de olabilir. Burada ayırıcı çizgi, Allah'a ait özelliklerin veya Allah'tan beklenmesi gereken sonuçların Allah dışında bir şeye yüklenip yüklenmediğidir. A'raf 70, İsra 46, Zümer 45, Mümin 12 ve 84, Mümtehine 4, şirk mantığının bu illetini ürpertici ifadelerle tanıtmaktadır.

Kur'an, bir tabular yığını değildir; insanlığı zora sürmek, sıkıştırmak, bunaltmak, çıkmaza sokmak için gelmemiştir:

"Biz bu Kur'an'ı sana zahmet çekesin/bedbaht olasın/zorluk ve şiddet sergileyesin diye indirmedik; saygıyla ürperene bir hatırlatma/düşündürme/öğüt verme olsun diye indirdik..." (Tâha, 2-3)

O, hiçbir zaman ve hiçbir biçimde zorluk ve bunalım aracı yapılmamalıdır. Hatta onun okunuşu bile insanın 'kolayına gelen kadar' olmalıdır. (Müzzemmil, 20)

Kur'an, muhatabı olan insan rahatlıkla anlasın diye kolaylaştırılmıştır:

Bu bizzat Cenabı Hakk'ın, yeminle, hem de birkaç kez ifadeye koyduğu bir gerçektir. Kamer suresinde şu ifade, değişik bağlamlarda tam 4 kez tekrarlanmıştır:

"Yemin olsun ki biz bu Kur'an'ı öğüt ve ibret için kolaylaştırdık; fakat düşünen mi var?!" (Kamer, 17, 22, 32, 40)

Bu tanrısal beyana dayanarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz:

Her kim. "Kur'an zordur, anlaşılmaz, çözülmez kitaptır" derse bu dört ayete çarpar ve tartışmasız bir biçimde küfre gider.

Kur'an, ayrıntıları veren bir kitaptır:

Kendi ifadesiyle o, bir 'kitabı mufassal' yani ayrıntıları da içeren kitaptır. (6/114) Kur'an, 'ayetleri ayrıntılanmış bir kitap'tır. (11/1; 41/3) Kur'an ayrıca 'mübîn' bir kitaptır. Yani anlatmak istediğini ayan beyan anlatan bir kitaptır.

Kur'an'a göre, 'tafsil' yani ayrıntılama, varlık ve vahyi ayetlerle donatıp dolduran Allah'ın temel faaliyetlerinden biridir. Kur'an O'nun en ileri faaliyetlerinden biri olarak tam bir tafsil (ayrıntılı olma niteliği) sergiler.

Kur'an'ın otuza yakın yerde dile getirdiği tafsil ile yüz küser yerde gündeme getirdiği 'mübîn' olgusunu dikkate alarak şunu rahatlıkla söyleyebiliriz:

Her kim "Kur'an mücmel ve muğlaktır" derse tartışmasız bir biçimde küfre gider.

Kur'an'ın, ayrıntıları veren bir kitap oluşunun anlamı ve önemi bu eserin Tafsil ve Tebyîn maddelerinde ele alınmıştır.

Kur'an'ı okumak müminin temel ibadetidir:

Kur'an okumak, namazdan önce emredilmiş bir ibadettir, (bk. 96/1; 73/20) Ve Kur'an'ın, kendisiyle ilgili beyanları dikkate alındığında, özellikle tebliğin yalnız Kur'an'la yapılması gerektiği akılda tutulduğunda, "Kur'an oku!" emrinin en önemli tanrısal emir olduğu anlaşılır.

Tüm ibadetler. 'Kur'an oku' emrinin birer aracı ve basamağıdır. Kur'an okumaksa onların tümünün toplayıcısı ve amacıdır.

Nemi suresi 92. ayet bu konuda mucize bir beyyinedir. Kur'an, tebliğcisi olan Peygamber'e şunu söyletiyor: "Müslümanlardan olmak ve Kur'an'ı okumakla emrolundum."

Bu ayet, Kur'an okumayı, Müslüman olmanın hemen ardından devreye sokmakta ve Kur'an okumayı 'Müslüman olmanın şartı' haline getirmektedir.

Müslümanların iflah etme noktasına geldiklerine hükmetmek için, geleneğin dinle eşitlediği ünlü 'beş şart'ın en başına 'Kur'an okumak' emrinin getirildiğini görmemiz lazımdır. Aksi halde Kur'an'dan beklenen bir rahmet ve Müslüman camia için bir kurtuluş söz konusu edilemez.

Kur'an, varlığın en ağır emanetidir:

"Eğer biz onu bir dağın üzerine indirseydik, her halde sen onu, Allah korkusundan, huşu ile boynunu bükmüş, çatlayıp yarılmış görürdün..." (Haşr, 21)

Onu taşımaya aday olan varlık, bu en ağır yükü taşıyacak bir yetenek ve kıvamda olmalıdır. İnsan, o kıvamdadır. Bunun içindir ki insan, 'göklerin, yerin ve dağların taşımaktan çekindiği emanet'i taşımak üzere görev almıştır. (33/72)

Kur'an, ilk ve çekirdek muhatabı olan insanlar ne dediğini anlayıp düşünebilsinler diye Arapça indirilmiştir: (12/2; 41/44; 43/3)

Arapça indirilirin hikmeti ve sebebi bu şekilde gösterilerek kutsallığın dilde değil, dilin araç yapıldığı mesajda aranması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Ne yazık ki asırlar boyu, mesaj yerine mesajın gönderilmesinde araç yapılan dil kutsanmış ve bu yapay kutsallığa takılıp kalan kitleler Kur'an'dan bekleyeceklerini Arapça'dan beklemek gafletine düşerek perişan olmuşlardır.

Peygamberlere gelen vahyin şu veya bu dille indirilmesinin biricik hikmeti, vahyin muhatabına mesajı açıklama kolaylığının sağlanmasıdır. Tüm nebiler, tebliğlerini kitlelere rahatlıkla anlatabilsinler diye, kendi toplumlarının dilleriyle vahiy almışlardır. Bu bir tanrısal kanundur. (14/4)

Kur'an, istisnasız tüm toplumlara peygamber geldiğini söylemektedir. (35/24) Bu demektir ki binlerce, belki yüzbinlerce peygamber gelmiştir. O halde, insanlığın hemen tüm dilleriyle vahiy gönderilmiştir. Bu durumda ya tüm diller kutsal olmalıdır yahut da hiçbir dil kutsal olmamalı, kutsallık mesajda olmalıdır.

Doğrusu da bu ikincisidir. Kur'an, dillerin farklılığını, tıpkı renklerimizin farklılığı gibi, Allah'ın ayetlerinden biri olarak gösterir. (30/22) Ama Kur'an hiçbir yerinde hiçbir rengin, ırkın üstünlüğünden söz etmediği gibi, hiçbir dilin üstünlüğünden, kutsallığından, tercüme edilmezliğinden, Allah veya ibadet dili olduğundan söz etmez; böyle bir ima bile taşımaz.

Kutsal olan, beşerin herhangi bir dili değil, Allah'ın beşere gönderdiği mesajdır. Bu mesaj, evrensel ve genel olduğuna göre, insanlığın konuştuğu tüm dillere tercüme edilir, okunur, anlaşılır. Aksini yapmak, mesajın evrenselliğine de Allah'ın muradına da aykırıdır.

Elbette ki, bir tanrısal kitap, vahyedildiği dil ve şekil ile korunur. Hiçbir çeviri o kitabın kendisi değildir. Çeviri çeviridir. Bunun böyle olması, çevirinin yapılmaması veya yapılamaması demek değildir. îmamı Âzam ve Mustafa Kemal Atatürk'ün ortak tespit ve deyişleriyle "Bir kelamın tercümesinin yapılamayacağını söylemek, o kelamın mânâsının olmadığını söylemektir."

Çeviri yapılamazsa veya yapılmazsa tüm kitleler mesajı okuyup anlayamaz. Böyle olunca da Âli İmran 19'da değinilen "Bu Kur'an'la hem seni dinleyenleri hem de onun ulaştığı herkesi uyar!" emri anlamsızlaşır. Tanrısal kitap, özgün şekliyle korunur, uzmanlaşmış kişiler, kendini bu işe adamış bilginlerce o şekliyle okunur ama kitleler için her dile çevrilir ve halkın yararlanmasına açılır.

Kur'an; arşın sahibi olan kudretin katındaki kerîm, emin ve itaat edilen bir elçinin sözüdür: (Tekvîr suresi, 19-21)

Kur'an'la ilgili bizzat Kur'an'ın kullandığı bu niteleme İslam tarihinin çok dikkat çekici tartışmalarından biri olan şu meseleyi gündeme getirmiştir:

"Kur'an Allah kelamıdır" demenin anlamı nedir? Kur'an mahlûk bir kelam mıdır, yoksa tıpkı Allah gibi, yaratılmamış bir varlık mıdır? Eğer yaratılmamış değilse yaratıcı olması gerekmez mi? Gerekmez ise Yaratan ile yaratılan arası üçüncü bir varlık mı vardır? Varsa o hangi niteliklere sahip bir varlıktır? Ve böyle bir durumda 'taaddüd-i kudema' (yaratıcıların çokluğu) söz konusu olmaz mı?

Kur'an mahlûk ise onun beşer kelamı olmamasının ifade ettiği anlam nedir?

İslam literatüründe bu konu 'Vahyin keyfiyeti' başlığı altında incelenir. Vahyin keyfiyetiyle ilgili tartışmaların en önemlisi, Kur'an'ın mahlûk veya gayrı mahlûk olması meselesidir. Bu noktada öne çıkan üç görüş vardır. Kur'an ilimlerinde tartışmasız otorite sayılan Ebu Bekr Celaleddin es-Süyûtî (ölm. 911/1505) bu görüşleri şöyle tanıtıyor:

Birinci görüş: Kur'an, Allah'tan lafız ve anlam olarak çıkar, Cebrail bunu Levhi Mahfûz'dan ezberleyerek aynen alır ve dünyaya indirir.

İkinci görüş: Cebrail sadece mânâyı alıp indirir; o mânâyı Arap dilinin kelimeleriyle ifadeye büründürme işini Peygamber yapar.

Bu görüşte olanlar, Kur'an'daki şu ayetlere dayanırlar: "Onu, senin kalbine o emin ruh, indirdi." (Şuara, 193-194)

Üçüncü görüş: Cebrail Kur'an'ı mânâ olarak indirir, Peygamber onu Arap dilinin kelimeleriyle ifadeye büründürür; ancak bu ifadeler hemen gök ehline arz edilip onlar tarafından okunduktan sonra Cebrail bu gök ehlince okunanı tekrar Peygamber'e indirir ve son şekil böylece belirlenir, (bk. Süyûtî; *el-İtkaan,* 1/125-126)

Bu görüşlerin hiçbiri Kur'an'dan onay alamaz. Önce, çok kısa olarak birinci ve üçüncü görüşe değineceğiz.

Cebrail'in, Kur'an'ı Allah'tan hem anlam hem lafız olarak aldığını söyleyen birinci görüş Tekvîr suresi 19-21. ayetlere açıkça aykırıdır. Bunu biraz sonra göreceğiz.

Üçüncü görüş, değil Kur'an'ın beyyineleriyle, tevhit dini geleneğinin herhangi bir gerçeğiyle bile uyuşmaz. Biraz eski Yunan mitolojisi, biraz da İsrailiyât karıştırılmış bir uydurmadır. Tanrısal kitap, kendisinin vahyinde böyle bir anonim şirketten, böylesi çiftli, üçlü-dörtlü onay mekanizmalarından asla söz etmez; böyle bir ima bile taşımaz. Doğrusu, buna 'görüş' demek bile yanlıştır. Bu bir mitolojik saçmalıktır...

Cebrail'in Kur'an'ı anlam olarak indirdiği, kelimelerle ifadenin Hz. Peygamber tarafından yapıldığı şeklindeki ikinci görüş de Kur'an'ın verilerine tamamen aykırıdır. Çünkü Kur'an, kendisinin beşer kelamı olmadığını açık bir biçimde ifade etmiştir. Hz. Peygamber de, yine Kur'an'ın açık beyanıyla bir beşer olduğuna göre, Kur'an hiçbir surette onun katılımı bulunan bir söz olamaz. Değil böylesi bir katılım, Kur'an, Peygamber'e kendisinin toplanmasında, tertibinde bile müdahale hak ve yetkisi vermemektedir (bk. 75/17-19); nerede kaldı lafızlarının belirlenmesi.

Kur'an lafızlarının Hz. Peygamber tarafından belirlendiği yolundaki görüş, bizzat kendisinin kanıt olarak kullandığı Şuara 193. ayete de terstir. Çünkü Şuara 193. ayetin beyanı kendisini izleyen 194 ve 195. ayetlerle tamamlanıyor. Verilen mesajın tamamı şudur:

"O Kur'an'ı, o güvenilir ruh indirdi senin kalbine ki uyarıcılardan olasın. Açık seçik Arapça bir dille indirdi."

Son ayet olan 195'deki Câr edatı (Bâ)nın taallukunu "indirdi" ifadesi yerine 'uyarıcılardan olasın' ifadesinde görerek "Cebrail,

kelimeleri indirmedi, mânâyı indirdi" yolunda bir iddiada bulunmak mümkün görülmüştür; ancak bu, gramatik bir gösteri olmanın ötesine geçemez. Çünkü bizzat bu görüşün tezine göre, uyarının yapılması için Cebrail'in kelimeleri indirmesi gerekmez. Cebrail mânâyı da indirse Peygamber onu Arapça kelimelere zaten büründürecektir. O halde, 195. ayetteki 'Bâ' edatının müteallakını "Uyarasın diye" ifadesinde aramanın hiçbir anlamı yoktur. Şuara 195. ayet, 'Bâ' edatının müteallakı, "indirdi" fiili olduğu zaman anlam ifade etmektedir. Bu teknik-gramatik açıklamanın sonucu şudur:

Cebrail, Kur'an'ı, okuduğumuz şekliyle yani anlam ve lafız olarak indirmiştir. Ancak bu, biraz önce değindiğimiz birinci görüşün tasdiki anlamına gelmiyor; lafzın Peygamber tarafından belirlenmediği anlamına geliyor.

Şunu da ifade etmek zorundayız: "Kur'an, Cebrail tarafından sadece mânâ olarak indirildi, lafza büründürme işini Peygamber yaptı" şeklindeki görüşün, işi nereye götürmek istediğini, bununla neyin ispatına hazırlık içinde olduğunu biliyoruz: Bu tevillerin amacı, hadislerin de vahiy ürünü olduğunu kabul ettirmektir.

Başka bir deyişle, minareyi çalacak olan, kılıfı hazırlamaktadır. Öyle ya, Kur'an bile lafızları itibariyle Peygamber'in ürünü olabiliyor ve vahiy unvanı alabiliyorsa -hâşâ- hadisler neden vahiy ürünü sayılmasın! Peki, hiçbir fark yok mu? Bunun cevabı da çalınan minarenin kılıfı içindedir: Hadisle Kur'an'ın farkı, birincinin 'okunmayan vahiy' (vahyi gayrı metlüv) olmasına karşın ikincinin 'okunan vahiy' (vahyi metlüv) olması imiş!

Peki, bunun pratik sonucu nedir derseniz, onun cevabı da minare kılıfının içine konmuştur: Hadisler namaz kılarken kıraat makamında okunmaz, Kur'an okunurmuş! İşte, fark bu imiş!

Kur'an'dan beslenen bir vicdan ve irfan bu mantık ve bu didinme karşısında ürperir ve öfkelenir. Çünkü bu iddialar, Kur'an'ı beşer kelamı saymaya yönelik eğilimlere fırsat vermenin ötesinde hiçbir sonuç getirmiyor.

Tarihsel açıdan Peygamberimize aidiyeti kesin olmayan sözlere kutsallık ve dokunulmazlık sağlamak için vahyin tanrısal korumaya alınmış kitabını böylesine acımasız ve pervasız bir yıpratmaya maruz bırakmaktan Allah'a sığınırız.

Bu Kur'an dışı mantıkla insanı aldatmaya kalkanlara sormak lazım: Neyi verip neyi aldığınızın hesabını yaptınız mı? Yaptınız veya yapmadınız; tarihin önümüze koyduğu bir gerçek var:

Allah, bu alışverişi hiçbir kaygıya düşmeden yapanları ve onların izinden gidenleri, o kitabıyla aziz etmemiş, zelil etmiştir. Başka ne beklenebilirdi?!.

Üzerinde olduğumuz konuda, Kur'an'ın verilerinden hareketle sorabileceğimiz soru şudur:

Cebrail, insanlık dünyasına indirdiği bu lafız ve mânâyı Cenabı Hak'tan (veya Levhi Mahfûz'dan) ne olarak almıştır? Sadece anlam olarak mı, yoksa lafız ve anlam ile birlikte bir kelam olarak mı?

Tekvîr suresi 19-21. ayetler Cebrail'in Levhi Mahfûz'dan aldığının, sadece anlam olduğunu, lafza büründürme işinin kendisine (Cebrail'e) verildiğini söyleyebileceğimizi göstermektedir. Ayetler şöyle diyor:

"Yemin olsun, o Kur'an, muhakkak surette, kerîm bir elçinin sözüdür. Çok güçlüdür o elçi, arş sahibinin yanında saygındır. Orada kendisine itaat edilir, emindir."

Bu ayetlerde sözü edilen elçinin Cebrail olduğunda hiç kimsenin bir tereddüdü olmamıştır, olamaz.

O halde, Kur'an, anlam olarak da lafız olarak da Hz. Muhammed'in sözü ve ürünü değildir. O, mânâsı Allah'tan, lafzı ise Allah'ın buyruğuyla Cebrail tarafından oluşturulmuş kendine özgü bir kelamdır ki yaratıcılık ve yaratılmış niteliklerini aynı anda taşır.

Biz işte bunun için Kur'an'ı, başta hadis imamı Buharî (ölm. 256/869) olmak üzere, bazı ulemanın öne sürdüğü gibi 'mahlûk' bir kelam olarak görmeyiz. (Buharî'nin bu görüşü onun *Halktı Efali'l-İbaa"* (Kulların Fiillerinin Yaratılmışlığı) adlı eserinde sergilenmiştir.) Ancak biz, Buharî ve benzerlerinin bu görüşüne karşı çıkarken Allah'ın dışında bir kitap-ilah yaratacak biçimde Kur'an "Mahlûk değildir" de demeyiz. Bu noktada, Buharî ve benzerlerinin tekfîr etme zulmüne bile tevessül ettikleri İmamı Âzam'ın anlayışını koruruz, onu Kur'an'a uygun buluruz. Bu konunun ayrıntıları için bizim, *'Arapçılığa Karşı Akılcılığın Öncüsü*

İmamı Âzam' adlı eserimize bakılmalıdır.

Kur'an, insanla Tanrı arası bir hüviyet taşır. 'Kendine özgü bir kelamdır' dememizin anlamı budur. Onda aynı anda hem yaratıcılık nitelikleri vardır; çünkü o Allah'ın zâtı ile var olan ezelî bir mânâdır; hem de yaratılmışlık nitelikleri vardır; çünkü o, madde âleminin ürünleri olan ses ve harf unsurlarından ayn düşünülemez.

Kur'an'ın mucizeliğinin anlamı da, açıklama tarzınız ne olursa olsun, işte budur: Yaratıcılık ve yaratılmışlık niteliklerini aynı anda taşımak.

Bu böyle olduğu içindir ki ona tanrısal vahiy denmiştir. Ve bu böyle olduğu içindir ki Kur'an tartışma, çelişme ve tutarsızlıktan arınmıştır. Allah'ın tekelindeki dinin 'son sözü söyleyen kaynağı' olmak da ancak bu arınmışlık niteliğini taşıyan bir kelamın hakkıdır. Böyle bir kelama dayanmayan dine 'Allah'ın dini' denmez, 'dinsel felsefe' veya 'felsefe dini' denir...

Kur'an'ın bir kitap halinde derlenip toplanması da tanrısal bir faaliyetle gerçekleşmiştir:

Bizzat Kur'an bu noktaya parmak basıyor:

"Onu toplamak ve okumak bize düşer. Biz onu okuduğumuzda sen de onu izle!" (Kıyame, **17)**

Kur'an'ı falan veya filan halife topladı demek küfre yelken açmaktır; peygamberliğin ruhuna saygısızlıktır, nübüvvetin niteliklerini göz ardı etmektir. Peygamberlerin sıfatları içinde zapt ve emaneti tebliğ de vardır. Bu sıfatlar, peygamberin, aldığı vahiyleri, bu dünyadan ayrılmadan önce eksiksiz ve kitaplaşmış (veya sayfalanmış) halde insanlığa emanet etmesini gerekli kılar. Bu emanet etme işi yapılmamışsa peygamberlik görevi savsaklanmış demektir.

Peki, bu böyle iken, "Kur'an'ı filanca, falanca topladı" demek ne anlama geliyor? Yukarıki ayet inkâr mı ediliyor? Hz. Peygamber, hayatının son yılında Cebrail ile Kur'an'ı iki kez mukabele (karşılıklı okuyarak ayetlerin yerlerini gözden geçirme) etmedi mi? Hem bunu yazarlar hem de aynı kitaplarda "Kur'an'ı falan halife topladı" derler. Hatta eklerler: "Eğer o olmasaydı Kur'an kaybolabilirdi!"

Bu son cümle de bir küfürdür. Kur'an Allah'ın korumasındadır (Hicr, 9); falanca halife olmayınca Allah acze mi düşüyor da Kur'an kayboluyor?

Doğrusu şu ki, Kur'an, bizzat Hz. Peygamber tarafından ve bizzat Allah'ın buyruk ve gözetimi altında toplanmış, ayetlerinin her biri, Cebrail'in işaretiyle yerli yerine konmuş ve 23 yıllık vahiy ürünleri, kitaplaştırılmıştır. Sonradan yapılan, Cenabı Peygamber tarafından kitaplaştırılan Kur'an'ın kopyalanmasıdır. Emevî sultanları denetiminde yazılan tarih ve siyer kitaplarında 'Kur'an'ın toplanması' diye anılan şey, işte bu kopyalama işidir.

Sözün özü şudur:

Dillerin kutsallaştırılmaması gerektiği halde, ne yazık ki bunun aksi yapılarak, tarih boyunca diller kutsallaştırılmıştır. Hahamlar İbranice ve Süryanice'yi, kilise babaları, Latince'yi kutsal ilan etmiş, Tevrat ve İncil'in başka dillere çevrilmesi 'günah' sayılarak halkın tanrısal mesajla teması engellenmiştir. Aynı illet ve zulüm, Kur'an'ın açık uyarılarına rağmen, yüzyıllardır Müslümanlara dayatılmıştır. Arapça'nın cennet dili olduğuna ilişkin hadis uydurulmuş, Arapça olan Kur'an metninin hiçbir dile tercüme edilemeyeceği, bunu düşünmenin bile küfür olacağı iddia edilmiştir. Oysaki bu konuda herhangi bir 'küfür'den söz etmek gerekirse, onun, "Kur'an tercüme edilemez" diyenlerin boynunda olduğunu söylemek lazımdır.

Bu saptırmanın kahırlı faturasını elbette ki Müslüman halk kitleleri ödeyecekti. Çünkü olan onlara oluyordu: Dinlerinin tanrısal kaynağıyla kucaklaşamıyor, Tanrı'nın buyruklarını beşerî sansürden geçmeden öğrenemiyor, Allah'a kul olmak için sürekli bir biçimde birilerinin kölesi olmak, onlara haraç ödemek zorunda kalıyorlardı.

Yüzyıllar boyu, halka söylenen şuydu: Sen Kitap'ın ne dediğini anlamayı bırak, bu bizim işimizdir; sen, kelimelerini telaffuz et, sevap al, yerinde otur. Söyleneni yap, söylenmeyeni sorma ve başkasının işine karışma! Aksi halde dinden çıkar, cehennemi boylarsın...

Arapça'yı kutsallaştırma zulmünün en yıkıcı görünümü, Arapça dışında bir dille ibadet edilemeyeceğinin kurallaştırılmasıdır. Başta ölümsüz dâhi İmamı Azam olmak üzere büyük Hanefî fakîhler bu

insanlık suçuna karşı direnmişlerse de kitlesel ölçekte başarılı olamamışlardır.

Günümüz Türkiye'sinde bu Kur'an dışı zulme baş kaldırması gereken bir numaralı kurum, bir anayasal din kuruluşu olan Diyanet İşleri Teşkilatı'dır. Bu teşkilat, halkın vergilerinden alınan yüzlerce trilyonla çalıştırılmaktadır. Bu paraları veren halkın bu temel hakkının tanınması için gayret göstermesi gerekirdi. Ne yazık ki bu gayreti göstermemiştir. Geleneksel hurafe dincilerinin keyfi için dine yalan söyletilmesine seyirci kalmış, kendisi de bu yalana katılmıştır. O yalanın hamallığını yapmıştır.

1990'lı yılların sonlarına kadar, yani bu satırların yazarının verdiği büyük mücadele ve yazdığı *'Ana Dilde İbadet'* adlı devrim kitabın çıkışına kadar, Diyanet İşleri, anılan din dışı tavrını korumuş, geleneksel zulmü desteklemiştir. Yayınlanan o sarsıcı kitaptan sonradır ki, Diyanet İşleri, 15-18 Mayıs 2002 günlerinde İstanbul Tarabya'da topladığı ve yüz küsur ilahiyatçının (bu satırların yazarı da dahil) katıldığı bir şûra ile meseleyi enine boyuna tartışmış ve sonuçta, zor bin bela gerçeğin ifadesi olan şu hükme varmıştır:

"Arapça bilmeyenler, Kur'an'ın herhangi bir dildeki tercümesiyle de ibadet edip namazlarını kılabilirler."